

Efektywność energetyczna w rolnictwie europejskim – studium przypadków

**pod redakcją
Janusza
Gołaszewskiego**

**Efektywność
energetyczna
w rolnictwie
europejskim
- studium
przypadków**

Efektywność energetyczna w rolnictwie europejskim – studium przypadków

**pod redakcją
Janusza
Gołaszewskiego**

Kolegium Wydawnicze UWM
Przewodniczący
Zbigniew Chojnowski

Zespół autorów

Jukka AHOKAS, Athanasios BALAFOUTIS, Fátima BAPTISTA, Demetres BRIASSOULIS, Zbigniew BRODZIŃSKI, Fridtjof de BUISONJÉ, Tommy DALGAARD, Hilko ELLEN, Jussi ESAIA, Janusz GOŁASZEWSKI, Tapani JOKINIEMI, Hasan JUBAER, Arie KLOP, Mário LOURO, Claudia LUTSYUK, Carlos MARQUES, Andreas MEYER-AURICH, Hannu MIKKOLA, Antonis MISTRIOTIS, Dina MURCHO, Ryszard MYHAN, Ewelina OLBA-ZIĘTY, Panagiotis PANAGAKIS, Georgios PAPADAKIS, José OLIVEIRA PEÇA, Mari RAJANIEMI, Lukas SCHOLZ, João SERRANO, José Rafael SILVA, Luis Leopoldo SILVA, Cecilia STANGHELLINI, Mariusz STOLARSKI, Chris de VISSER, Marcel van der VOORT, Harm WEMMENHOVE, Hannu YLI-KOJOLA, Thomas ZIEGLER

Zespół edytorski

Janusz GOŁASZEWSKI, Mariusz STOLARSKI, Ewelina OLBA-ZIĘTY, Zbigniew BRODZIŃSKI,
Ryszard MYHAN, Mariusz DUBICKI

Recenzent

Anna GRZYBEK

Monografia została opracowana w ramach projektu
„Agriculture and Energy Efficiency” – 289139
7 Program Ramowy
FP-KBBE-2011-5

ISBN 978-83-7299-845-3

© Copyright by Wydawnictwo UWM • Olsztyn 2013

Wydawnictwo UWM
ul. Jana Heweliusza 14, 10-718 Olsztyn
tel. 89 523-36-61, fax 89 523-34-38
www.uwm.edu.pl/wydawnictwo/
e-mail: wydawca@uwm.edu.pl

Ark. wyd. 30,0; ark. druk. 28,5
Druk: Zakład Poligraficzny UWM w Olsztynie, zam. 548

Spis treści

Od Redaktora.....	9
-------------------	---

AKTUALNY STAN EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W ROLNICTWIE UNII EUROPEJSKIEJ..... 13

Streszczenie	13
Przedmowa.....	16
1.1. Wprowadzenie.....	17
1.1. Rolnictwo w gospodarce krajowej państw partnerskich.....	17
1.2. Rolnictwo w krajowym zużyciu energii	19
1.3. Energia zakumulowana w środkach produkcji rolniczej.....	20
1.4. Metodyka	22
1.4.1. Bezpośrednie nakłady energetyczne	24
1.4.2. Pośrednie nakłady energetyczne	25
1.4.3. Energia zakumulowana w produktach rolniczych	26
1.5. Nakłady energetyczne w subsektorach produkcji rolniczej.....	26
1.5.1. Produkcja roślinna – wnioski kluczowe	26
1.5.2. Pszenica	29
1.5.3. Burak cukrowy.....	32
1.5.4. Ziemniak	33
1.5.5. Słonecznik.....	34
1.5.6. Bawełna	35
1.5.7. Produkcja szklarniowa – kluczowe kluczowe	37
1.5.8. Pomidor.....	38
1.5.9. Ogórek	40
1.5.10. Papryka	41
1.5.11. Produkcja roślin wieloletnich – punkty kluczowe	41
1.5.12. Uprawa oliwek.....	43
1.5.13. Uprawa winorośli.....	44
1.5.14. Produkcja zwierzęca – kluczowe punkty.....	45
1.5.15. Bydło mleczne	47
1.5.16. Trzoda chlewna.....	48
1.5.17. Brojlery	49
1.6. Całkowite zużycie energii pierwotnej w sektorach rolnictwa	50
1.7. Bibliografia	51
1.8. Załączniki.....	57
Załącznik 1 - Różne warianty systemów produkcji	57
Załącznik 2 - Parametry energii	61

ROLNICTWO A EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA – ANALIZA MAKRO I MIKROOTOCZENIA .....

2.1. Wprowadzenie.....	63
2.2. Cel i metoda	63
2.3. Rolnictwo w Polsce.....	64
2.4. Siły sprawcze poprawy efektywności energetycznej w rolnictwie.....	66
2.4.1. Czynniki polityczne i legislacyjne	67
2.4.2. Czynniki demograficzne	69
2.4.3. Czynniki społeczne	70

2.4.4.	Czynniki ekonomiczne	71
2.4.4.1.	Ceny produktów rolniczych	71
2.4.4.2.	Ceny gruntów rolnych	71
2.4.4.3.	Niewłaściwe użytkowanie gruntów	71
2.4.4.4.	Ceny energii	71
2.4.4.5.	Zarobki w rolnictwie	72
2.4.4.6.	Dopłaty	72
2.4.5.	Czynniki gospodarcze a potencjał efektywności ekonomicznej	72
2.4.6.	Czynniki technologiczne	73
2.4.7.	Czynniki sfery badawczo-rozwojowej	74
2.4.8.	Czynniki ekologiczne	75
2.4.9.	Znaczenie czynników makrootoczenia w perspektywie krótko- i długoterminowej	76
2.5.	Podmioty, grupy wpływów	77
2.6.	Bariery	81
2.6.1.	Bariery natury ogólnej	81
2.6.1.1.	Niekorzystne uwarunkowania kursowe	81
2.6.1.2.	Przestarzały sektor energetyczny	81
2.6.1.3.	Brak dywersyfikacji źródeł dostaw paliw	82
2.6.1.4.	Niedopasowanie na rynku pracy	82
2.6.2.	Bariery we wprowadzaniu efektywności energetycznej w rolnictwie	83
2.6.2.1.	Infrastruktura energetyczna na obszarach wiejskich	83
2.6.2.2.	Infrastruktura społeczna	83
2.6.2.3.	Brak właściwej informacji o polityce efektywności energetycznej	83
2.6.2.4.	Bariery finansowe	84
2.6.2.5.	Potencjał ludzki	84
2.6.2.6.	Słaby rozwój lokalnych usług technicznych	84
2.6.2.7.	Ograniczone wsparcie polityczne	85
2.6.2.8.	Rozdrobnienie gospodarstw	85
2.6.3.	Inne bariery	85
2.7.	Bibliografia	85
2.8.	Załączniki	86
	Załącznik 3: Otwarta lista potencjalnych podmiotów otoczenia wdrażania efektywności energetycznej w rolnictwie w Polsce	86
	Załącznik 4: Lista innych ograniczeń poprawy efektywności energetycznej i oszczędności energii w praktyce rolniczej	90

OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W ROLNICTWIE – STUDIUM PRZYPADKÓW .....

3.1.	Finlandia	93
3.2.	Niemcy	94
3.3.	Grecja	95
3.4.	Holandia	96
3.5.	Polska	99
3.6.	Portugalia	101

DZIAŁANIA ENERGOOSZCZĘDNE W ROLNICTWIE .....

Punkty kluczowe	103
Streszczenie	104
4.1. Wprowadzenie	106

.....71	4.2. Dane.....	107
.....71	4.3. Wyniki.....	110
.....71	4.3.1. Ogólne kategorie działań energooszczędnych.....	110
.....71	4.3.2. Działania energooszczędne według działów rolnictwa.....	113
.....71	4.3.3. Działania energooszczędne w uprawie roślin jednorocznych.....	115
.....72	4.3.4. Działania energooszczędne w uprawie roślin wieloletnich.....	117
.....72	4.3.5. Działania energooszczędne w produkcji szklarniowej.....	117
.....72	4.3.6. Działania energooszczędne w produkcji zwierzęcej.....	118
.....73	4.4. Podsumowanie.....	120
.....74	4.5. Załączniki.....	121
.....75	Załącznik 5: Raporty krajowe.....	121
wej 76	Działania energooszczędne według kategorii.....	121
.....77	Raport 1: Działania energooszczędne z podziałem na kategorie w wybranych działach rolnictwa w Finlandii.....	122
.....81	Raport 2: Działania energooszczędne z podziałem na kategorie w wybranych działach rolnictwa w Niemczech.....	124
.....81	Raport 3: Działania energooszczędne z podziałem na kategorie w wybranych działach rolnictwa w Grecji.....	128
.....82	Raport 4: Działania energooszczędne z podziałem na kategorie w wybranych działach rolnictwa w Holandii.....	137
.....83	Raport 5: Działania energooszczędne z podziałem na kategorie w wybranych działach rolnictwa w Polsce.....	146
.....83	Raport 6: Działania energooszczędne z podziałem na kategorie w wybranych działach rolnictwa w Portugalii.....	153
.....84		
.....84		
.....85	ANALIZA EKONOMICZNA I ŚRODOWISKOWA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU	
.....85	EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W ROLNICTWIE.....	159
.....85	Streszczenie.....	159
.....85	5.1. Wprowadzenie.....	160
.....86	5.2. Działania energooszczędne w rolnictwie.....	161
i	5.2.1. Ograniczona uprawa gleb i kontrolowany przejazd pojazdów w rolnictwie.....	161
.....86	5.2.2. Waloryzacja odpadów i strumienie produkcji ubocznej.....	162
ści	5.2.3. Działania energooszczędne w procesach magazynowania, suszenia, wentylacji i chłodzenia.....	162
.....90	5.2.4. Systemy nawadniania.....	163
.....93	5.2.5. Gospodarka nawozowa (mniejsze dawki, rolnictwo precyzyjne).....	163
.....93	5.2.6. Budynki (lekka konstrukcja, izolacja).....	163
.....94	5.2.7. Usprawnianie efektywności energetycznej w systemach produkcji zwierzęcej.....	164
.....95	5.3. Metodyka analizy działań zmierzających do poprawy wydajności energetycznej w rolnictwie i ich wpływu na ekonomikę i środowisko.....	164
.....96	5.3.1. Modelowanie systemów rolniczych do analiz alternatywnych w badaniach przypadków.....	164
.....99	5.3.2. Szacunkowe oszczędności energii i ograniczenia emisji GC powiązane z działaniami energooszczędnymi.....	165
..101	5.3.3. Szacunkowe oszczędności kosztów związane z działaniami energooszczędnymi.....	166
..103	5.4. Analizy Przypadków.....	166
..103	5.4.1. Analizy przypadków – rośliny uprawne.....	166
..104	5.4.1.1. Działania energooszczędne w produkcji pszenicy w Niemczech.....	166
..106	5.4.1.2. Działania energooszczędne w produkcji pszenicy w Finlandii.....	170

5.4.1.3.	Działania energooszczędne w produkcji pszenicy w Polsce	175
5.4.1.4.	Działania energooszczędne w produkcji pszenicy, buraków cukrowych i ziemniaków w Holandii	180
5.4.1.5.	Działania energooszczędne w produkcji pszenicy w Portugalii	187
5.4.1.6.	Działania energooszczędne w plodozmianie pszenica-bawełna w Grecji	194
5.4.1.7.	Posumowanie analizy alternatywnej studiów przypadków w roślinnej produkcji polowej	204
5.4.2.	Analizy Przypadków – Bydło mleczne i mięsne	205
5.4.2.1.	Polska – Studium przypadku działań energooszczędnych w produkcji bydła mlecznego	205
5.4.2.2.	Działania energooszczędne w produkcji mleka w Holandii	207
5.4.2.3.	Działania energooszczędne w produkcji bydła mlecznego w Portugalii	210
5.4.2.4.	Działania energooszczędne w produkcji mleka w Finlandii	215
5.4.2.5.	Posumowanie analizy alternatywnej studiów przypadków dotyczących produkcji mleka	218
5.4.3.	Studia przypadków – systemy produkcji świń i drobiu	219
5.4.3.1.	Analizy przypadków – systemy produkcji świń i drobiu w Holandii	221
5.4.3.2.	Analizy przypadków – systemy produkcji świń i drobiu w Portugalii	226
5.4.3.3.	Działania energooszczędne w produkcji drobiu i wieprzowiny w Finlandii	233
5.4.3.4.	Synthesis trade-off analysis and Wnioski in pork and Drób production systems	241
5.4.4.	Studia przypadków – systemy produkcji szklarniowej	244
5.4.4.1.	Studia przypadków – systemy produkcji szklarniowej – Holandia	244
5.4.4.2.	Działania energooszczędne w produkcji szklarniowej w Grecji	250
5.4.4.3.	Udział względny różnych działań energooszczędnych w zużyciu energii, koszty całkowite produkcji i emisję GC	259
5.4.4.4.	Działania energooszczędne w produkcji szklarniowej pomidorów w Portugalii	261
5.4.4.5.	Posumowanie analizy alternatywnej studiów przypadków w produkcji szklarniowej	267
5.4.5.	Analizy przypadków – uprawy wieloletnie	269
5.4.5.1.	Działania energooszczędne w winnicach w Niemczech	269
5.4.5.2.	Działania energooszczędne w winnicach w Grecji	271
5.4.5.3.	Działania energooszczędne w winnicach w Portugalii	280
5.4.5.4.	Działania energooszczędne w plantacjach drzew oliwnych w Grecji	285
5.4.5.5.	Działania energooszczędne produkcji oliwek w Portugalii	294
5.4.5.6.	Posumowanie analizy alternatywnej studiów przypadków w produkcji roślinnej wieloletniej	300
5.5.	Podsumowanie i wnioski	301
5.6.	Bibliografia	303
	Słowniczek pojęć i znaczenie skrótów/symboli/jednostek stosowanych w tekście	315